

Mijn reis met het Tibetaans Dodenboek

Mijn reis met het
Tibetaans Dodenboek –
In zeven dwaze commentaren

Winfried Kopps

Onder redactie van en uit het Duits vertaald
door Rolf Wennekes

Auteur: Winfried Kopps
Vertaler: Rolf Wennekes
ISBN: 9789465541327
© Nederlandse vertaling: Rolf Wennekes
© Duits origineel: Winfried Kopps

*Opgedragen aan mijn geliefde leraar Sakyong Mipham Rinpoche,
zijn vrouw, de Sakyong Wangmo
en de prinsessen*

Inhoud

Noot van de redacteur/vertaler	7
Hoofdstuk één van de dwaze commentaren – “Laat hem het mes gebruiken”	9
Hoofdstuk twee van de dwaze commentaren – Offerandes – geven en nemen – buigingen	25
Hoofdstuk drie van de dwaze commentaren – Lichaam – Adem – Emoties.....	38
Hoofdstuk vier van de dwaze commentaren – Magische wereld....	54
Hoofdstuk vijf van de dwaze commentaren – Netelige wedergeboorte	69
Hoofdstuk zes van de dwaze commentaren – Grauwe grijsheid en wit licht	79
Hoofdstuk zeven van de dwaze commentaren – Tonen, ritmes, magische klanken	94
Teksten ter contemplatie, verdieping en verinnerlijking.....	113

Noot van de redacteur/vertaler

Ik heb de auteur mogen bijstaan bij de redactie van de oorspronkelijke Duitse uitgave en vervolgens als vertaler van deze Nederlandse uitgave. Wij kennen elkaar sinds 1965.

Nauwelijks bekend met het Nederlands en mij kennend als schepper van letterkundig werk, was de auteur erop bedacht dat ik zijn werk niet zou 'verböllen'. Heinrich Böll, een beroemde Duitse naoorlogse schrijver, had samen met zijn vrouw Annemarie ooit een Duitse vertaling gemaakt van *Franny and Zooey* van J.D. Salinger. Mijn vriend werd weliswaar vanaf de eerste zin gegrepen en las, hevig geëmotioneerd, de novelle in één adem uit. Maar later, toen hij leven en werk van de Amerikaanse schrijver intensief bestudeerde, was hij ervan overtuigd geraakt dat het echtpaar Böll de stijl in het Duits veel te mooi had gemaakt, (bewuste?) leemtes (*Leerstellen*) had ingevuld en oneffenheden had weggepoetst.

Ik meen dat ik de magie van het boek *Sieben verrückte Kommentare zum Tibetischen Totenbuch* recht heb gedaan. – Op bepaald moment staat Harry Haller – de getormenteerde anti-protagonist en de steppenwolf uit de gelijknamige roman van Hermann Hesse (het boek verschijnt in 1927, waarschuwt al expliciet voor WOII en maakt in de jaren 1960 andermaal furore onder jonge lezers en hippies) – voor een muur waarin plotseling een ingang opdoemt, met erboven de knipperende lichtreclame '*Magisches Theater – Eintritt nicht für jedermann – Nur für Verrückte!*'

Dus maar eens kijken wat de Nederlandse vertaler van '*Nur für Verrückte*' had gemaakt, want met *verrückt* zat ik wel degelijk in mijn maag. 'Gestoord' luidde tot mijn grote verbazing de vertaling – in een

nieuwe, nota bene in 2020 verschenen uitgave. Waar bij het Duitse woord heel in de verte een zekere pathologie meetrilt, ligt die er met 'gestoord' in het Nederlands wel heel dik op. Okay, Hesse worstelde zich met en na *Der Steppenwolf* uit een ernstige depressie, maar gestoord kun je zijn weliswaar antiburgerlijke geestelijke toestand niet bepaald noemen, maar wel verplaatst (*ver-rückt*) buiten de gangbare burgerlijke visie op de realiteit. 'Gek' dan maar, of 'zot' à la Lof der Zotheid? Die laatste gooide hoge ogen, tot ik op een dag iets las over Argentijnse vrouwen die medio jaren 1970 in stil protest demonstreerden tegen de verdwijning van tienduizenden landgenoten en daarbij witte sjaals als hoofddoekjes droegen. Moedig, tegendraads, ludiek en liefdevol, kwamen deze vrouwen in het Nederland bekend te staan als de *Dwaze Moeders*. Vandaar!

Hoofdstuk één van de dwaze commentaren – “Laat hem het mes gebruiken”

Mijn jeugdvrienden bevestigen allemaal dat sterven en dood, zolang ze zich kunnen heugen, een van mijn grote thema's waren, vooral tijdens onze gezamenlijke LSD-trips. Misschien werd mijn nieuwsgierigheid zelfs door psychedelische drugs op een speciale manier aangewakkerd? Tegelijkertijd klagen diezelfde vrienden nu nog steeds – zij het met de goedbedoelde glimlach – over hoezeer ik ze met deze discussies vaak op de zenuwen werkte. Ik kan me de precieze inhoud van deze gesprekken weliswaar niet meer herinneren, maar over het algemeen en voor zover ik me kan herinneren, reikte mijn belangstelling voor het onderwerp sterven en dood destijds heel diep. Ik kon heel brutaal en vasthoudend zijn, en ik weet zeker dat het me met mijn vragen echt serieus was. Aan de andere kant waren we waarschijnlijk toen allemaal, vooral op LSD, gewoon uit zelfverdediging – dat wil zeggen min of meer uit angst – geneigd tot cynisme en overdrijving. Wellicht waren mijn thematiseringen dus gewoon een poging om de koe bij de horens te vatten, bij wijze van spreken? Mijn belangstelling voor de dood was toch zeker ongebruikelijk. We mogen echter niet vergeten dat halverwege de jaren zestig de gruwelijk verminkte lijen van de Tweede Wereldoorlog zogezegd nog in de

lucht hingen. Mijn hele familie en kennissenkring hadden in de jaren na de oorlog in een militair ziekenhuis in Bad Godesberg nabij Bonn gewerkt. Maar de pijn en de traumatisering uit die tijd, die nog steeds in onze ouders leefden,

realiseerde ik me eigenlijk pas veel later. Er was wel iets, maar wij tieners konden niet eens bevroeden wat er precies verborgen werd gehouden, omdat onze ouders in de eerste naoorlogse jaren gewoon niet konden en wilden praten. De onderwerpen waren taboe en dat begrijp ik, want zo iets kost nu eenmaal tijd. En zo namen deze verdrongen herinneringen de vreemdste vormen en uitwassen aan, maar wij kinderen konden geen wijs worden uit wat er vaak met onze ouders aan de hand was.

Mijn filosoferen kreeg vorm toen een kennis, Schnüss, tegenover me zat in onze jeugdsoos, de 'Barrière', me veelbetekenend aankeek en zei: 'Long ...', – zo noemden ze me toen – '... jij draagt toch ook het Kaïnsteken? En daarom moet je dit gewoon lezen!' En hij gaf me een Duitse vertaling van Henry Steel Olcott's *Boeddhistische Catechismus*. 'Ik zal het je geven,' zei hij plechtig en veelbetekenend. 'En als je het uit hebt, geef het dan door aan een andere geestverwant!' Het boekje was gedrukt in Sri Lanka, op het allergeedkoopste papier en uitgegeven door een of andere boeddhistische organisatie zonder winstoogmerk, in India. En zo werd mijn belangstelling voor het boeddhisme gewekt.

Toen, bij het lezen, verraste mij zo ongeveer elke regel totaal. Deze bijzonder ongebruikelijke tekst was geschreven in een zeer duidelijke en eenvoudige stijl, als voor kinderen in het lesmateriaal ter

voorbereiding op de eerste communie. Maar elk woord leek betekenis voor me te hebben en veel van de vragen waren volstrekt nieuw voor mij. En inderdaad, slechts een paar weken later hiel ik op de middelbar school een spreekbeurt over het onderwerp boeddhisme. Ik had graag geweten wat ik toen ten beste gaf. En het is bijzonder dat ons kamergenootschap op het internaat – we waren met z'n vieren – meerdere keren per week op LSD-onderzoek ging. Wat zou ik in die omgeving toen over het boeddhisme verteld kunnen hebben? Mensen die er destijds bij waren, kunnen zich alleen herinneren dat ik religieus enthousiasme uitstraalde. Maar misschien zeggen ze dat tegenwoordig gewoon om aardig te zijn? In die tijd leefden wij jongeren in een zeer verwarde, turbulente en opgewonden wereld. Het waren de jaren zestig van de twintigste eeuw.

Hoe dan ook, mijn nieuwsgierigheid was gewekt en ik ging al snel naar de plaatselijke boekhandel om 'boeddhisme' bibliografisch te laten uitzoeken. De jonge dames die er werkten, giechelden altijd als ze me binnen zagen komen. Het was natuurlijk een beetje gênant en onaangenaam, maar ik wilde persé meer te weten komen, en zelfs in de futuristische verhalen van Perry Rhodan was er in die tijd nog geen sprake van internet, laat staan van een digitale catalogus van beschikbare boeken. Boekverkopers in Duitsland leerden in hun opleiding zoeken in de twee zwaarlijvige boeken – het VLB (*Verzeichnis lieferbarer Bücher*) en de LIBRI. Enorme naslagwerken. Elk jaar werden er twee van die volumes uitgebracht. Helaas vonden de meisjes – waarschijnlijk zaten ze als stagiaire nog gewoon op school – het erg moeilijk om te zoeken en konden ze me alleen een paperback